

1.1

Miksi työhyvinvoinnista on tullut tärkeää?

Paula Naumanen

Tässä osuudessa kuvataan Suomen 100-vuotista kehitystä nykypäivään, mistä nousevat perusteet työhyvinvoinnin merkitykselle nykyisessä työelämässä.

Suomessa elettiin 1900-luvun alussa omavaraistaloutta. Työtä tehtiin käsivoimin ja turvattiin toimeentulo omalle perheelle. Kansakoulussa opittiin lukemaan ja laskemaan. Elämä oli alkeellista. Työtä ei ollut kaikille ja osa muutti Amerikkaan työn ja paremman elämän toivossa. Toisen maailmansodan jälkeen alkoi maan jälleenrakentaminen ja sotavelkojen maksaminen Venäjälle. Teollisuutta rakennettiin ja sitä varten tarvittiin osaavaa työväkeä. Perustettiin ensimmäiset ammattikoulut. Kun yhteiskunnan kasvu läksi vauhtiin, alkoi voimakas koulutuksen ja ammattien kehittyminen. Suuret ikäluokat tulivat työikäisiksi 1970-luvulla, mutta kaikille ei ollut taaskaan työtä. Maalaistaloa jäi pitämään yksi lapsista, muut joutuivat etsimään töitä muualta. Ihmiset muuttivat maaseudulta teollisuuspaikkakunnille ja kaupunkeihin ja maaseudun väki väheni. Osa hakeutui töihin Ruotsiin ja monet jäivät sinne pysyvästi.

Kehitys jatkui ja Suomi nousi hiljalleen. 1980-luku oli vaurauden aikaa, kunnes 1990-luvun suuri lama johti talouskriisiin ja suurtyöttömyyteen. Samaan aikaan alkoi voimakas kansainvälistyminen, globalisaatio. Suomi panosti koulutukseen ja kehitykseen. Tässä vaiheessa monet yritykset kansainvälistyivät. Kuvallisina esimerkkeinä on Nokia, josta tuli Suomen veturi kotimaisilla ja kansainvälisillä kännykkämarkkinoilla. Maaseudun pienet maatilat lopettivat toimintansa ja suuremmat erikoistuivat eri tuotantoalueille kasvattaen koko ajan tilojensa kokoa. Kansainvälisyys alkoi näkyä yhä enemmän koulutuksen ja työelämän eri alueilla. Lyhyet työsuhteet yleistyivät. Organisaatioita ja työtehtäviä alettiin muokata uudelleen, mikä on jatkunut näihin päiviin saakka. Työn saaminen on edelleen vaikeaa erityisesti osatyökykyisille, maahanmuuttajille ja ikääntyneille. Hyvinvointivaltiota rasittavat työttömyys, ikääntyvä työvoima, suurten ikä-

luokkien jääminen eläkkeelle ja valtion velkaantuminen. Säästöjä etsitään vähentämällä työn kustannuksia ja henkilöstön määrää sekä lisäämällä tehokkuutta.

Nykyistä työelämää leimaavat kiire, epävarmuus, lisääntyvät osaamisvaatimukset, jatkuva tavoitettavissa olo, lyhyet työsuhteet, toistuvat muutokset sekä kognitiivinen kuormitus ja monisuorittaminen. Työn ja työn tekemisen tapojen muuttumisesta, tehokkuuden tavoittelusta, psykososiaalisesta kuormituksesta sekä perheen ja vanhusten huolehtimisesta aiheutuvat paineet ovat läsnä työelämässä toimivien arjessa. Myös kansainväliset kriisit aiheuttavat niin ikään epävarmuutta ja heijastuvat osaltaan työelämään ja arkeen. Edellä mainittujen syiden vuoksi työhyvinvoinnin merkitys on lisääntynyt.

Vaikka edellä kuvattu tilanne antaa synkän kuvan työelämästä, on työelämä kehittynyt monin tavoin myönteisesti. Suomi on sadassa vuodessa kohonnut omavaraistaloudesta yhdeksi maailman kärkimaista. Eri maiden välisissä vertailuissa Suomi sijoittuu lähes kaikkien tunnuslukujen osalta 10 parhaan maan joukkoon. Suomi on maailmalla tunnettu muun muassa hyvästä koulutuksesta, terveydenhuollosta, tietoteknologiasta, turvallisuudesta ja puhtaasta luonnosta. Työpaikoilla henkilöstön työhyvinvoinnin merkitys on tiedostettu tuottavuuden mahdollistajana, ja ne tarjoavat henkilöstölleen mahdollisuuksia pitää huolta hyvinvoinnista. Työterveyshuoltopalvelut kuuluvat jokaisen palkansaajan oikeuksiin. Johtamisessa henkilöstön vaikutusmahdollisuuksien huomioiminen, kuunteleminen, kunnioittaminen, arvostus ja kannustus ovat tulleet tärkeiksi. Hyvää työilmapiiriä ja yhteishenkeä on edistetty työyhteisön yhteistoiminnalla. Työn sujuvuutta on parannettu muun muassa poistamalla häiriötekijöitä sekä ohjeistamalla ja kuvaamalla prosesseja. Työympäristöjen turvallisuus ja terveellisyys on kehittynyt myönteisesti. Teknologian, robotiikan ja informaatioteknologian ratkaisut ovat helpottaneet työn tekemistä. Monia fyysisesti raskaita ja vaarallisia töitä on kevennetty ja koneellistettu. Työpaikat ovat panostaneet henkilöstön ammattitaitoon ja osaamiseen kouluttamalla. Yhteydenpito eri puolella maailmaa oleviin kumppaneihin on rikastuttanut työtä ja elämää. Työhön on tullut joustavuutta ja vapautta, kun monia töitä voi tehdä muualla kuin työpaikalla, omaan tahtiin ja itselle sopivaan aikaan. Samalla vastuu hyvinvoinnista ja työturvallisuudesta on siirtymässä yhä enemmän henkilölle itselleen. Monet työelämän uudistukset ovat tulleet jäädäkseen ja ne kehittyvät edelleen.

Osa työelämän uudistuksista on heijastunut terveyteen myönteisesti. Väestön terveys on parantunut ja ihmiset elävät aiempaa pidempään. Väestön ikääntyminen on lisännyt tarvetta työurien pidentämiseen. Työikäisistä yhä suurempi osa pysyy terveenä ja työkykyisenä, mutta osa sairastelee ja voi huonosti. Työkyvyttömyys on merkittävin työuraa lyhentävä ja suuria kustannuksia aiheuttava tekijä. Tässä meillä jokaisella on tärkeä tehtävä huolehtia terveydestämme ja työkyvystämme elämällä terveellisesti sekä elämäästä iloiten ja nauttien. Terveys luo edellytyksiä toimia työelämässä ja työssä käynti parantaa hyvinvointia muussa elämässä. Työelämän sykkeessä toimiminen on henkisesti rikasta, mutta myös vaativaa. Siinä tarvitaan hyvin-

voivia, osaavia ja uudistumiskykyisiä tekijöitä. Tulevaisuuden työelämässä jokaisen ammattitaitoon ja vastuuseen kuuluu huolehtia omasta hyvinvoinnistaan ja elämännhallinnastaan, mikä korostuu erityisesti silloin, kun työ tai elämä koettelee tavallista enemmän.

Lähteitä

Demos Helsinki & Demos Effect 2017. Työ 2040. Skenaarioita työn tulevaisuudesta. Saatavissa: <https://www.sitra.fi/julkaisu/2017/tyo-2040> tai <http://www.demoshelsinki.fi/julkaisut/tyo-2040-skenaarioita-tyon-tulevaisuudesta/> tai <https://www.sitra.fi/julkaisut/tyo-2040/>

Millaista Suomea tavoittelemme 2030? Tulevaisuus 2030. Saatavissa: <http://tulevaisuus.2030.fi/>

Satavuotias Suomi –sivusto. Suomi maailman kärjessä. Saatavissa: <http://stat.fi/ajk/satavuotiassuomi.html>

Työelämä 2025 –katsaus. Työelämän ja työympäristön muutosten vaikutukset työsuojaan ja työhyvinvointiin. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/125724/URN_ISBN_978-952-00-3573-0.pdf?sequence=1

”Säästöjä etsitään vähentämällä työn kustannuksia ja henkilöstön määrää sekä lisäämällä tehokkuutta.”